Täysistunto

Tiistai 8.1.2019 klo 14.00—18.02

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kokoontumislain 7 §:n muuttamisesta
Hallituksen esitys HE 302/2018 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja.

Keskustelu

15.20 **Oikeusministeri Antti Häkkänen** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Demokraattiseen oikeusvaltioon kuuluu jokaisen kansalaisen oikeus ilmaista mieltään, ja samalla valtiovallan tehtävä on myös turvata, että jokainen ihminen kykenee ilman ulkopuolisten häiriötä ja esimerkiksi uhkaa väkivallasta käyttämään tätä perustuslaillista oikeuttaan.

Tässä esityksessä ehdotetaan nyt poliisille tehtävän ennakkoilmoituksen tekoajan pidentämistä, jotta poliisi kykenee turvaamaan jokaisen oikeuden ilmaista mieltään rauhassa. Tässä esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kokoontumislain 7 §:ää. Esityksessä ehdotetaan, että ulkona yleisellä paikalla järjestettävästä kokouksesta, kuten mielenosoituksesta, olisi tehtävä ilmoitus kokouspaikan poliisille vähintään 24 tuntia ennen kokouksen alkamista. Nykyisin ilmoitus on tehtävä vähintään 6 tuntia ennen kokousta. Määräajan jälkeenkin tehdyt ilmoitukset olisivat päteviä, jos kokouksen järjestämisestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle järjestykselle. Tämä siis mahdollistaa edelleen niin sanottujen spontaanien mielenosoitusten järjestämisen.

Poliisin lakisääteisenä tehtävänä on turvata kokoontumisvapauden käyttämistä. Tämä saattaa edellyttää ennakkosuunnittelua, riskiarvion tekemistä, neuvotteluidenkin käymistä mielenosoituksen järjestäjien kanssa, erityisten liikennejärjestelyiden tekemistä ja muita ennakollisia toimenpiteitä ilmaisuvapauden käyttämiseen. Tarve ennakollisten toimenpiteiden tekemiselle korostuu laajuudeltaan suurempien mielenosoitusten yhteydessä. Nykyisellä sosiaalisen median aikakaudella laajojakin mielenosoituksia ja niiden vastamielenosoituksia ja vastamielenosoitusten vastamielenosoituksiakin on mahdollista järjestää erittäin nopealla ajalla. Erityisesti laajoja ja mahdollisia vastakkainasetteluja aiheuttavia mielenosoituksia ajatellen on olennaista, että ilmoitusaika on riittävän pitkä, koska vain se mahdollistaa tarvittavat ennakkotoimenpiteet poliisin tehtäviin.

Suomessa järjestetään vuosittain satoja mielenosoituksia ja muita yleisellä paikalla pidettäviä kokouksia. Pelkästään Helsingissä niitä järjestettiin viime vuonna nelisensataa. Nykyinen 6 tunnin ilmoittamisaika on osoittautunut ongelmalliseksi niissä tosielämässä

esiintyneissä tilanteissa, joissa laajasta tai muutoin poliisin erityistä varautumista edellyttävistä mielenosoituksista on ilmoitettu niukin naukin 6 tunnin määräaikaa noudattaen. Nykylakihan mahdollistaa vaikkapa ison mielenosoituskulkueen järjestämisen Helsingin ydinkeskustassa 6 tunnin varoajalla. 6 tunnin määräaika onkin liian lyhyt tällaisessa tilanteessa, jotta voidaan turvata jokaisen turvallisuus osoittaa mieltään.

Esityksen tarkoituksena on turvata mielenosoitusten ja muiden yleisellä paikalla järjestettävien kokousten häiriötön kulku. Ehdotetulla ilmoittamisajan pidentämisellä pyritään siten turvaamaan kokoontumisvapautta, mitä jo kansainväliset ihmisoikeussopimukset valtiovallalta edellyttävät.

Puhemies Paula Risikko: Sitten puhujalistalle, edustaja Sarkkinen. — Otetaan sitten debatti, kun yksi puheenvuoro on pidetty.

15.23 **Hanna Sarkkinen vas:** Arvoisa puhemies! Vuonna 1907 säädetty laki yleisistä kokouksista, 3 §, kuuluu seuraavasti: ”Jos yleinen kokous on aiottu pidettäväksi yleisessä paikassa taivasalla, on kirjallinen tahi suullinen ilmoitus siitä viimeistään kuusi tuntia ennen kokouksen määräaikaa tehtävä, kaupungissa poliisikamariin tahi, missä sellaista ei ole, pormestarille tahi järjestysmiehelle, ja maalla kruununvoudille tahi nimismiehelle. Kuitenkin saa myöhemminkin tehdyn ilmoituksen pitää pätevänä, jos viranomainen ei harkitse siitä olevan haittaa.” [Kari Kulmala: Yli sata vuotta vanha laki!]

Suomalaisella kokoontumisvapaudella ja siihen liittyvällä lainsäädännöllä on siis pitkä ja kunniakas historia, kuten saimme kuulla. Kokoontumisvapaus oli yksi niistä perustavanlaatuisista oikeuksista, joita suomalaiset menestyksellisesti vaativat tsaarin Venäjän vallan alaisuudessa. Suomalaisten työn ja toiminnan tuloksena kokoontumisvapaus saavutettiinkin. Jo tsaarin aikainen vuoden 1907 laki yleisistä kokouksista, joka on yksi suomalaisen vastarinnan saavutuksista, sääti yleisten kokousten ilmoitusajaksi 6 tuntia. Saavutuksella on siis historiallista ja symbolista kansallista arvoa, jota ei tulisi hukata kevyin perustein.

Nyt käsillä olevassa esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kokoontumislakia siten, että ulkona yleisellä paikalla järjestettävästä kokouksesta olisi tehtävä ilmoitus poliisille nykyisen 6 tunnin sijaan vähintään 24 tuntia ennen kokouksen alkamista. Ilmoitusajan pidentämistä perustellaan poliisin toimintaedellytyksillä.

Perustuslain 13 §:n mukaan jokaisella on oikeus ennakolta lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Kokoontumislaissa tarkoitettu ilmoitus ei siis ole lupa. Lisäksi myöhemminkin tehtyä ilmoitusta voidaan lain mukaan pitää pätevänä, jos kokouksen järjestämisestä ei aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle järjestykselle.

Esitys, mikä nyt meillä on käsissä, on huomattavasti lievempi kuin syksyllä kohua herättänyt oikeusministeriön esitysluonnos. Siinä ilmoitusaikaa esitettiin muutettavaksi nykyisestä 6 tunnista jopa kolmeen vuorokauteen, kun nyt esitetään ajan nostamista yhteen vuorokauteen. Esityksen voi siis sanoa menneen parempaan suuntaan, kiitos siitä ja hyvä niin. Kiitosta esityksen parantumisesta voi antaa erityisesti kansalaisyhteiskunnan toimijoille, jotka huomasivat esityksen suppeasta lausuntokierroksesta huolimatta tämän ongelman ja nostivat sen esiin ilmeisen menestyksekkäästi, kun ilmoitusajan pidennystä on nyt lyhennetty.

Arvoisa puhemies! Eteen tulee punninta perusoikeuksien ja -vapauksien suhteesta. Esitys vaikuttaa olevan valmisteltu ennen kaikkea poliisin tarpeesta lähtien. Kuitenkaan poliii-

sin työn helpottaminen ei voi olla tyhjentävä peruste, kun kyse on kiinteästi perus- ja ihmisoikeuksilla suojatun oikeuden heikennyksestä. [Kari Kulmala: Tervetuloa tutustumaan poliisin työhön!] Poliisin resurssihaasteisiin tulisi ensisijaisesti vastata poliisin resursseja lisäämällä, ei puuttumalla kansalaisten perusoikeuksiin.

Nykyiselläänkin suurin osa mielenosoituksista ilmoitetaan poliisille selvästi aikaisemmin kuin lain sallimassa vähimmäisajassa. Yhteiskunnassa tulee toisaalta joskus esiin tilanteita, joissa mielenosoitus halutaan järjestää pikaisesti, jopa samana päivänä. Tällainen tarve saattaa ilmetä esimerkiksi ennakoimattoman ja yllätyksenä tulevan kansainvälisen tapahtuman tai kotimaisen poliittisen tai viranomaispäätöksen takia. Toisaalta on olemassa tarve varmistaa poliisin kyky turvata kaikki mielenosoitukset, ja esityksessä on perusteltu huomio siitä, että ilmoitusajan merkitys korostuu, jos mielenosoitus kohdistuu tai vaikuttaa välittömästi tai välillisesti johonkin erityistä suojelua vaativaan ihmisryhmään.

Arvoisa puhemies! Toivon, että valiokuntakäsittelyn aikana lakimuutoksen tarvetta ja perusteita arvioidaan huolellisesti. On punnittava, heikentääkö ehdotettu muutos mielenosoitusten järjestäjien ja osallistujien kokoontumisvapautta, mielenosoitusvapautta ja sananvapautta ilman, että tämä olisi osoitettu välttämättömäksi ja oikeasuhtaiseksi saavutettuun hyötyyn nähden. On punnittava, onko kokoontumisvapauden rajoitus oikeasuhtainen tavoiteltaviin hyötyihin eli poliisin toimintamahdollisuuksiin ja mielenosoitusten ja yleisen järjestyksen turvaamisen varmistamiseen nähden. Toivon, että valiokunta kuulee käsittelyssä viranomaisten lisäksi laajasti myös kansalaisyhteiskunnan toimijoita, joihin tämä lakimuutos keskeisesti vaikuttaa.

Puhemies Paula Risikko: No niin, ja sitten mennään debattikeskusteluun.

15.28 **Kimmo Kivelä sin** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Tämä lakiehdotus seuraa aikaa, missä tilanteessa nyt ollaan sosiaalisen median kontekstissa: yli sata vuotta sitten säädetyt lait eivät ole enää nykypäivää.

Näen ihanteellisena mahdollisuutena sen, että kun ennakkoilmoitusaika pitenee, niin poliisi ja mielenosoituksen järjestäjä voisivat tehdä yhteistyötä enemmän, jotta järjestys ja rauha mielenosoituspaikalla säilyisivät, jolloin myös mielenosoituksen sanoma tulisi tällä tavoin paremmin perille. Esimerkiksi Ranskan keltaliivien mielenosoitus alkoi polttoaineen hinnan korotuksista, mutta eskaloitui aivan muuksi yleiseksi sisäpoliittiseksi mielenilmaisuksi. Olisi tärkeää, että mielenosoitukset pysyvät niissä rajoissa, mitä on ilmoitettu.

15.29 **Jukka Gustafsson sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä edustaja Sarkkinen käytti mielestäni kriittisen puheenvuoron, edustaja Kivelä käytti myös mielestäni asiallisen puheenvuoron. Tämä on iso periaatteellinen kysymys. Ennakkoilmoitusajan pidentäminen on kyllä mielestäni perusteltua osin niistäkin syistä, mitkä lain perusteluissa on todettu, että mielenosoitusten luonne ja kulttuuri ovat voimakkaasti muuttuneet. Kuitenkin pitää muistaa, että historiallisesti meillä on ollut 30-luvulla kaikenlaista mielenosoitusta ja muilutusta ja muuta, joissa ei ennakkoilmoituksista pidetty kiinni. Mutta me elämme tätä päivää. Minä en voisi hyväksyä tätä lakiesitystä, jollei se pitäisi sisällään, että säilytetään myöskin nykyinen oikeustila, että vuorokautta myöhemminkin tehtyä ilmoitusta voidaan pitää pätevänä. On tärkeää, [Puhemies koputtaa] että tämä mahdollisuus on.

Ja aivan niin kuin edustaja Sarkkinenkin totesi, tärkeää on [Puhemies koputtaa] myöskin nyt huolehtia riittävästä [Puhemies koputtaa] poliisien määrästä, jotta voidaan kansa-

laisten [Puhemies koputtaa] turvallisuus kaikissa [Puhemies: Aika!] olosuhteissa turvata mielenosoitusten aikana.

15.31 **Satu Hassi vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys tuntuu perin omituiselta. Aivan kuten edustaja Sarkkinen totesi, kysymys on yli 110 vuotta vanhasta oikeudesta, jonka tsaari Nikolai II aikoinaan Suomen kansalaisille myönsi. On todella omituista, että tänä päivänä hallitus esittää perusoikeuksien heikentämistä 110 vuoden takaiseen tilaan verrattuna.

Hallituksen esityksen perusteluissa on vedottu muun muassa siihen, että eri maissa on hyvin erilaisia käytäntöjä mielenosoitusten ennakkoilmoittamisajan suhteen, mutta olennainen kysymys Suomen perustuslain ja suomalaisten perusoikeuksien näkökulmasta on se, onko perusteltua heikentää kansalaisten perusoikeuksia siitä, mikä on tilanne nyt. Mielestäni hallituksen esityksen perusteluista ei ainakaan riittävästi löydy tälle pohjaa.

15.32 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Sarkkinen arvosteli sitä, että esitys olisi tehty liikaa poliisin näkökulmasta. Itse ymmärtäisin niin, että poliisin näkökulma tarkoittaa mahdollisuutta suojata mielenosoittajia erilaisilta häiriöiltä ja ongelmilta, ja tässä mielessä kyse ei ole poliisin näkökulmasta vaan mielenosoitusoikeuden turvaamisesta. Tämä on myös vastaus edustaja Hassille, joka näki, että tässä heikennetään perusoikeuksia. Yhtä hyvin voisi nähdä, että tässä niitä vahvistetaan, kun mielenosoittajien turvaaminen tehdään helpommaksi.

Itse pidän tämmöistä 24:ää tuntia ihan hyväksyttävänä. Kolme vuorokautta olisi minustakin ollut liikaa. Edelleen olen samaa mieltä siitä, että on tärkeätä säilyttää näiden niin sanottujen spontaanien mielenosoitusten mahdollisuus siten kuin laissa nytkin on, koska esimerkiksi kansainväliset tapahtumat, jonkin meidän naapurimaan miehittäminen vaikkapa, kyllä aiheuttaisivat välitöntä [Puhemies koputtaa] reaktiota kansalaisten keskuudessa.

15.33 **Laura Huhtasaari ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Voisin jatkaa tästä spontaanista mielenosoituksesta eli siitä, millä tavalla varmistamme sen, että niin sanottua epäsuosittua mielipidettä pääsee myös yhtä lailla tasa-arvoisesti osoittamaan tämmöisessä spontaanissa mielipiteen ilmaisussa, kun tulee nopeita tilanteita.

Sitten lisäksi minäkin mieluummin lisäisin poliisien resursseja enkä pidentäisi nelinkertaiseksi sitä ilmoittamisen aikaa. Mutta ymmärrän kyllä ajan hengen, kun otamme huomioon, mitä Euroopassa tapahtuu, ja ihmiset ovat hyvin pettyneitä moniin asioihin: esimerkiksi Ranskassahan on tällä hetkellä kaaos.

Sitten haluaisin kysyä ministeriltä siitä, että kun on mielenosoitus, niin monta kertaa siitä sitten joku toinen porukka suuttuu, kun joku osoittaa mieltä tai jotenkin tuntuu, että tuo porukka ei saisi osoittaa mieltä, ja niistä tulee helposti väkivaltaisia. Miten tähän voitaisiin paremmin puuttua? Minä ymmärrän, että tällä lakiesityksellä [Puhemies koputtaa] sitä nyt haetaan. Mutta oikeasti: siis muitakin keinoja [Puhemies koputtaa] pitää olla kuin pelkästään se, että poliiseilla on enemmän aikaa. Miten muuten voitaisiin resursoida ne poliisien mahdollisuudet?

15.34 **Markku Pakkanen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Myös minä pidän tätä lakiesitystä hyvänä ja toivottuna. Tämä 24 tunnin ilmoitus on varsin kohtuullinen, koska se myös mahdollistaa tosiaan, niin kuin tässä ministerin puheenvuorossa kävi sel-

väksi, nämä spontaanit mielenosoitukset, mitkä nekin ovat tietenkin ihan ok. Totta kai ihmisillä pitää olla mahdollisuus ilmaista mieltä Suomessa.

Poliisien mahdollisuudet toimia tällaisessa asiassa on mielestäni tärkeä näkökulma, ja heille pitää antaa ilmoituksella aikaa, mahdollisuus järjestää se tilaisuus. Niin kuin täällä edustaja Zyskowicz sanoi, mielenosoittajien turvallisuus pitää turvata, mutta myös ihmisten, jotka eivät siihen mielenosoitukseen osallistu.

Kysyn vielä ministeriltä: Miten Suomen hallitus suhtautuu siihen, kun aina keskustellaan siitä kasvojen peittämisestä? Voisiko sitä asiaa pohtia myös tässä yhteydessä? [Laura Huhtasaari: Paras kysymys!]

15.35 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä hallituksen esitys on varsin hyvä. On tärkeää huolehtia meidän perustuslaillisesta oikeudesta kokoontua ja ilmaista mielipidettä, toisin sanoen järjestää ja osallistua mielenosoitukseen. Mutta näkisin, että tämän toteutumiseksi on toisaalta yhtä tärkeää huolehtia yhteiskunnan järjestyksestä ja turvallisuudesta, myös heidän turvallisuudestaan, jotka ovat osallistumassa mielenosoitukseen. Toisin sanoen paljonko tarvitaan poliisien resursseja, paljonko tarvitaan järjestysmiehiä, tarvitaanko liikennejärjestelyjä, tarvitaanko riskiarvion tekemistä — ei välttämättä ollenkaan heistä, jotka ovat osallistumassa mielenosoitukseen, vaan siinä voi olla ympärillä sitten toimijoita, joista ehkä tarvitsee myös tehdä riskiarviointeja. Toisin sanoen poliisien resursseihin mielenosoitusten ympärillä on kiinnitettävä huomiota.

Näkisin, että jos suunnittelee mielenosoitusta, 24 tuntia on varsin hyvä aika, sehän on vuorokauden päästä, ja tämä esityshän mahdollistaa myös sen spontaanimman, nopeammin järjestäytymisen.

15.36 **Silvia Modig vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Vaikka tämä esitys on muuttunut varsin paljon kohtuullisempaan suuntaan siitä syksyn pöyristyttävästä kolmen vuorokauden esityksestä, niin minä suhtaudun tähän kyllä edelleen kriittisesti.

Minä kyllä ymmärrän tämän pyrkimyksen siitä, että halutaan taata meidän jokaisen oikeus osoittaa mieltä turvallisesti. Mutta haluan samassa yhteydessä muistuttaa, että valtaosa, suuri enemmistö, meistä osoittaa mieltään rauhanomaisesti ja lain puitteissa. On valtavan iso periaatteellinen kysymys, millä perusteella me heikennämme perusoikeuksia, ja tässä nämä perustelut lähtevät poliisin resursseista, poliisin toimintaedellytyksistä. Minä näkisin viisaampana kulkea sitä tietä, että varmistetaan poliisille riittävät resurssit ennen kuin heikennetään meidän perusoikeuksia. Tässä on valtava periaatteellinen kysymys, ja valiokunnalla on kyllä todella haasteellinen tehtävä arvioida sitä, onko tämä esitetty muutos nyt oikeasuhtainen saavutettavaan hyötyyn nähden. Ja toivon, että valiokunta työskennellessään kuulee kansalaisyhteiskuntaa ja kansalaisjärjestöjä laajasti.

15.37 **Jani Mäkelä ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jaan myös itse tuon edustaja Pakkasen huolen naamioitumisesta mielenosoituksissa ja kuulisin mielelläni ministeriltä, onko siihen asiaan suunnitteilla toimenpiteitä.

Kyseenalaistaisin myös tämän useita kertoja esitetyn lähtökohdan, että tässä varsinaisesti heikkenisi jokin oikeus, koska niinhän on, että poliisin on se mielenosoitus turvattava. Onhan nähty, että ilman poliisin läsnäoloa mielenosoituksissa käydään monesti väkivaltaisiksi ja tapahtumat muuttuvat sellaisiksi, että siellä pitää väkivaltaa pelätä, ja se, jos mikä, heikentää oikeutta mielenosoittamiseen, jos pitää pelätä väkivaltaa. Euroopasta ja nyt vii-

meisimpänä Saksasta on juuri tullut surullisia tietoja poliittisesta väkivallasta, ja tällaisen uhka täytyy ottaa vakavasti Suomessakin.

Lakia on tarkasteltu ilmeisesti viimeksi vuonna 98, jolloin keinot kutsua nopeasti koolle isoja turvatoimia vaativia kokoontumisia olivat aivan toisenlaiset kuin tänä päivänä, ja ymmärrän siinä mielessä tämän lakiesityksen perusteet. Tässä kuitenkin säilyy se mahdollisuus spontaanin mielenilmaisun järjestämiseen.

15.38 **Johanna Ojala-Niemelä sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Tämä ennakkoilmoitusajan pidentäminen on varmasti ihan hyvä asia, jos näin katsotaan, mutta täytyy tietenkin olla näissä kysymyksissä varovainen siinä, ettei kokoontumisvapautta lähdetä rajoittamaan sen paikkaamiseksi, ettei poliisille ole osoitettu riittäviä resursseja. Me olemme viime päivinä saaneet lukea siitä, että Itä-Uudellamaalla on liian vähän poliiseja rikostutkintaan, tutkimaan näpistelyjä ja muita, saati sitten sentyyppisiä tehtäviä kuin piilorikollisuuteen, huumerikostutkintaan, harmaaseen talouteen tai talousrikostutkintaan liittyviä tehtäviä — ne jäävät tekemättä. Tietenkin välittömät turvallisuuteen liittyvät tehtävät pyritään hoitamaan. Mutta jos niitä poliiseja ei ole Itä-Uudellamaalla, niin ei niitä meillä ole tuolla Lapissakaan. Enontekiön kunta on ollut poliisitta jo pitkään, puhutaan pinta-alaltaan tosi isosta kunnasta, ja voi vain ihmetellä sitä. Ihmisten kynnys ylipäänsä ottaa yhteyttä poliisiin nousee, koska he tietävät jo, että poliisi on kaukana [Puhemies koputtaa] ja ei ole hetkessä takaisin. Eli nämä ovat sellaisia tärkeitä kysymyksiä pohdittavaksi tuon esityksen yhteydessä.

15.40 **Ilkka Kanerva kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tietysti valtaosa mielenosoituksista Suomessa on hyvin rauhanomaisia, hyvää tarkoittavia kansalaispuheenvuoroja, jotka toteutetaan lain puitteissa. Valitettavaa vain on se, kuten tiedän jopa, valitan, omasta kotikaupungistani, että kaduilla kuljetaan sellaisten lippujen kanssa, jotka eivät kuulu demokraattiseen kansanvaltaan, ja niihin sisältyy kaksi riskiä: toinen on se, että näihin marssijoihin osoitetaan väkivaltaisuutta esimerkiksi erilaisilla esineitten heittämisillä, ja toinen on se, että tulee vastamielenosoituksia, joiden tarkoituksellinen pyrkimys onkin luoda vastakkainasettelu. Tämän vuoksi minusta on poikkeuksellisen tarpeellista, että ministeriön esittämä lakiesitys saadaan hallittavalla tavalla avoimessa, suvaitsevaisessa, vapaassa yhteiskunnassa toteutettua niin kuin se tässä tuodaan esille. Tässä mielessä olen kyllä täysin samaa mieltä joidenkuiden kollegoiden kanssa siitä, että kolme vuorokautta olisi ollut kohtuuton ratkaisu, mutta tässä on erinomaisella tavalla [Puhemies koputtaa] kirkko keskellä kylää sillä lisäyksellä, johon edustaja Gustafsson täällä viittasi.

15.41 **Outi Alanko-Kahiluoto vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Oma näkemykseni on kyllä se, että kokoontumisvapauteen ei pitäisi ilman riittäviä perusteita puuttua, ja nimenomaan tätä hallituksen lakiesitystä vaivaa nyt se, että tässä näitä riittäviä perusteita ei ole. Esimerkiksi perusteluista ei käy ilmi se, kuinka paljon viime vuosina on järjestetty tällaisia nopean aikataulun mielenilmauksia ja minkälaisia ongelmia niistä on poliisille mahdollisesti seurannut.

En myöskään pidä perusteltuna sitä, että viitataan käytäntöihin muissa maissa, joissa perusoikeudet ovat heikommalla tasolla kuin meillä Suomessa. Eli jos muissa maissa on huonompia käytäntöjä, niin miksi meidän pitäisi siihen suuntaan Suomessa mennä? Eikö pikemminkin pitäisi ottaa huomioon nämä eri suunnista tulevat viestit siitä, että poliisin re-

surssit todellakin ovat heikot? Siitä on uutisoitu aika huolestuttavalla [Puhemies koputtaa] tavalla viime päivinä, ja käsitykseni on, että jo viime kaudella oltiin tilanteessa, [Puhemies: Aika!] jossa Suomen poliisin resurssit olivat alhaisemmalla tasolla kuin muissa Pohjoismaissa.

15.42 **Ilkka Kantola sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun on kysymys perusoikeuksien rajoittamisesta, niin kuin tässä lakiesityksessä, on tietysti tärkeää, että keskustellaan tällä tavalla myös kriittisesti ja asiaa valaistaan hyvin monipuolisesti. Ja on ihan selvä, että tämä hallituksen esitys liittyy myös poliisin resurssikysymykseen.

Se, mihin edustaja Huhtasaari viittasi, että tällä on yhtymäkohta myös ilmaisunvapauteen, pitää tietysti paikkansa, ja siihen liittyen on hyvä todeta, että tässähän ei ole kysymys siitä, että luotaisiin ikään kuin viranomaisille enemmän valtuuksia kieltää mielenosoituksia, vaan tässä on lähinnä kysymys siitä, että viranomainen voi ajoissa, paremmin kuin tällä hetkellä, varautua siihen, että mielenosoituksia järjestetään, ja ottaa huomioon ne riskit, joita, niin kuin edustaja Kanerva muun muassa tässä viittasi, tänä päivänä esiintyy ehkä aikaisempaa enemmän, eli mielenosoituksissa kansalaisten turvallisuus ei tule sillä tavalla taatuksi kuin aikaisemmin. Sen takia tämä hienoinen lisä tähän varautumiseen on tarpeen. Ei siksi, että haluttaisiin rajoittaa mielenosoittamisen tai sananvapauden oikeutta, [Puhemies koputtaa] vaan että turvallisuus olisi paremmin taattu.

15.43 **Lea Mäkipää sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin meillä kokoontumisvapaus on perustuslaillinen oikeus, mutta on kaikkien osapuolten etu, että mielenosoitukset pystytään turvaamaan ja häiriöt ennakoimaan niin, ettei kenellekään koidu fyysistä tai muuta haittaa.

Esityksessä mainitaan, että mielenosoitusten rinnalla vastamielenosoitukset ovat lisääntyneet, ja saattaa olla, että suuret mielipide-erot johtavat tällaisiin suuriin yhteenottoihin, niin kuin on käynytkin. Ilmoitusajan pidentämisellä kyetään juuri antamaan poliisille — täällä on puhuttu, että on pientä resurssipulaa — aikaa järjestää työvuorot, että se kykenee turvaamaan nämä mielenosoitukset. Poliisillehan on kirjattu lakiin velvoite turvata kokoontumiset ja mielenosoitukset. Kyseessä on siis kokoontuvien etu, ei heidän toimintansa rajoittaminen. Tämä nyt ehdotettu 24 tunnin määräaika ei ole sellainen, että se estäisi tai rajoittaisi [Puhemies koputtaa] kokoontumisvapauden toteuttamista, ja kun katsotaan täältä hallituksen esityksestä, tämä määräaika on Euroopan muihin valtioihin verrattuna melko lyhyt. [Puhemies koputtaa] Tämä on maltillinen ja kannatettava esitys.

15.45 **Leena Meri ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olen hieman liikuttuneena kuunnellut, kuinka moni on täällä huolissaan siitä, että puututaan perusoikeuksiin. Perussuomalaiset ovat yrittäneet saada aikaiseksi keskustelua siitä, että kokoontumisvapaushan toteuttaa sitä, että ihminen voi ilmaista itseään, siksihän hän sinne menee, elikkä siten se kytkeytyy myös keskeiseen perusoikeuteen eli sananvapauteen. Nyt viime aikoina toimenpiteet Euroopassa ja Suomessakin keskittyvät siihen, miten heikennetään ihmisen oikeutta puhua, missä sitä rajoitetaan. Ministeri on käynnistänyt myös Against Hate -hankkeen, joka on vihapuhetta vastaan, mutta olisin toivonut, että se vihapuhe vihdoin määriteltäisiin meille. Tuomarit ovat hieman ihmeissään siitä, että heitä koulutetaan vihapuheeseen, kun sitä ei edelleenkään rikoslaissa ole edes määritelty.

Ja oikeastaan toisena vinkkinä antaisin oikeusministerille semmoisen idean, että olisi puheen puolesta -projekti eli olisi puhujatoria tai muuta. Nyt meidän ainoa vastauksemme siihen vastakkainasetteluun on se, että me rajoitamme ihmisten puhumista sen sijaan, että me toisimme heidät keskenään juttelemaan. Se olisi toinen ratkaisu. Nyt me vain haluamme tukkia kaikkien suut. [Puhemies koputtaa] Onko tämä ratkaisu siihen, että pääsemme yhteisymmärrykseen?

Puhemies Paula Risikko: Joudun täällä valitettavasti rajoittamaan puheenvuoroja, mutta seuraavaksi edustaja Tolppanen, vastauspuheenvuoro.

15.46 **Maria Tolppanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Onhan totta toki niin, että kun tässä nyt pidennettiin tätä aikaa, niin ollaan vähän kiikkulaudan päällä. Näin toimittajana ja sen puolen ammattilaisena mietin nimenomaan sananvapauden ja kokoontumisvapauden suhteen, että missä vaiheessa vedetään se raja, että niitä pyritään ikään kuin hankaloittamaan. Ehkä se ei vielä ole tässä.

Mutta toinen asia, mikä tässä on, on nimenomaan nämä vastamielenosoitukset. Sitä minä mietin, että mitenkäs nämä vastamielenosoitukset, miten he sitten toimivat. Tuskin he tietävät, milloin mielenosoitus on, ennen kuin sitten vasta, kun se on.

Ja sitten toinen asia: väkivaltaiset mielenosoitukset. En usko, että kukaan, joka väkivaltaisen mielenosoituksen haluaa järjestää, tulee ilmoittamaan siitä yhtään kenellekään yhtään aikaisemmin. Eli tavallaan tätä olisi ehkä hyvä vielä vähän kirkastaa.

Ja vielä tärkeämpää olisi se, että saataisiin se yhteensä 7 850 poliisia. Silloin oltaisiin oikealla tasolla, [Puhemies koputtaa] silloin mielenosoitukset [Puhemies: Aika!] pystyttäisiin turvaamaan.

15.47 **Olli-Poika Parviainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Someaikakausi haastaa tässäkin asiassa, ja itse lähtisin siitä, että poliisin resurssien näkökulmasta voi olla vähän hankalaa tehdä lainsäädäntöä, joka puuttuu perusoikeuksiin, eli kannattaa olla varovainen näitten suhteen. Esitys on toki mennyt parempaan suuntaan sikäli, että enää ei puhuta kolmesta vuorokaudesta.

Spontaanit tai, sanotaan, nopeasti järjestettävät mielenosoitukset saattavat syntyä tunneissa. On helppoa nähdä tilanne, jos vaikkapa jossain tulee terrori-isku, että sen jälkeen Suomessakin haluttaisiin järjestää nopeasti vaikkapa kynttilämielenosoitus uhrien muistoksi — siinä voi olla kyse tunneista. Tai vaikkapa viime päivinä uutisissa on ollut, miten nuori saudinainen pakeni pakkoavioliittoa ilmeisesti Bangkokiin. Koko asia oli niin sanotusti käsitelty muutamassa tunnissa tai noin vuorokaudessa, mutta olisi täysin mahdollista, että tällaisissa tilanteissa joku haluaisi vaikkapa järjestää mielenosoituksen suurlähetystön edessä tukemaan tätä nuorta naista. Tällaisten tilanteiden takia kannattaa olla hyvin varovainen siinä, pitääkö meidän pidentää mielenosoitusten ennakkoilmoitusaikaa. Mielestäni nykyinen 6 tuntia on aika hyvä.

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä kolme vastauspuheenvuoroa, sen jälkeen ministerin vastaukset ja sitten mennään seuraavaan asiakohtaan. Edustajat Hongisto, Kari Mika ja Satonen.

15.48 **Reijo Hongisto sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Salissa on mainittu sana ”poliisi” aika monta kertaa, ja kiitän puhemiestä, että puhemies antoi myöskin poliisille puheenvuoron.

Kun pohditaan poliisin resursseja ja muita, niin kehotan hallituspuolueitten edustajia katsomaan peiliin. Kolmen neljän edellisen hallituskauden aikana poliisin resursseja on merkittävästi vähennetty. Minä iloitsen jokaisesta sanasta, joka tässä salissa sanotaan, että halutaan poliisin resursseja lisätä. Minä toivon totta tosiaankin, että se pitää myöskin seuraavalla hallituskaudella.

Mutta arvostamani edustaja, edustaja Gustafsson, puhui erinomaisen viisaasti ja hyvin. Edustaja Gustafsson on oivaltanut tämän lain sisällön. Hän kiinnitti huomiota nimenomaan siihen, että tarkoitus ei ole lisätä poliisin valtaa tai poliisin mielivaltaa vaan nimenomaan mahdollistaa se, että poliisi lisäresursseillaan kykenee turvaamaan mieltään osoittavien henkilöiden fyysisen koskemattomuuden. Tämä on kaiken a ja o. Poliisin täytyy pitää yllä yleistä järjestystä ja turvallisuutta ja turvata mieltään osoittaneiden henkilöiden fyysinen koskemattomuus. Siihen tällä lakiesityksellä pyritään. — Kiitoksia.

15.49 **Mika Kari sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Mieluisaa kuunneltavaa, niin moni kansanedustaja hallitus—oppositio-akselin yli ja puoluerajojenkin yli on sitä mieltä, että poliisien määrän lisääminen on tälle kansalle ja kansalaisille turvallisuuden lisäämistä, ja toivon, että seuraavan hallituksen aikana tässä asiassa päästään eteenpäin.

On se sitten 7 850 tai jotain enemmän tai vähemmän, niin se ei tietenkään automaattisesti riitä turvaamaan kansalaisten kokoontumisvapauden ja sananvapauden käyttämistä erilaisissa tilaisuuksissa, niin kuin edustaja Kanerva hyvin toi esiin. Liehuu mitä merkillisimpiä lippuja, tehdään mitä merkillisimpiä käsitervehdyksiä tai käydään vastamielenosoitukseen, ja nämä tilaisuudet usein eskaloituvat jopa väkivallan käytöksi.

Olisin kysynyt vielä ministeriltä: Millä tavalla te näette tämän täällä jo aikaisemminkin kysytyn kasvojen peittämisen tai lippujen liehuttelun? Onko tällä lakiesityksellä työkaluja torjua sentyyppistä ääriajattelun rantautumista Suomeen, jota ei demokraattisessa yhteiskunnassa tule hyväksyä?

Puhemies Paula Risikko: Otetaan vielä Satonen ja Sarkkinen ja sitten ministeri.

15.51 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä olen myös erittäin tyytyväinen siihen, että lähes jokaisessa puheenvuorossa on mainittu poliisien resurssit ja tarve kasvattaa poliisien määriä, ja voisi kuvitella, että se viesti sitten tästä välittyy eteenpäin. Ja onneksi se on siltä osin välittynyt jo, että sisäänottomäärät Tampereen Poliisikoululla ovat ymmärtääkseni nousseet jo 300:sta 400:aan. Eli siellä on päästy jo liikkeelle siinä, että lisää poliiseja koulutetaan, ja se osittain tätä tilannetta auttaa, mutta varmasti pitää myös jatkaa.

Tämän lakiesityksen osalta aika pitkälle näen asian samalla tavalla kuin edustaja Kanerva, joka tässä aikaisemmin mainitsi, että ongelma nimenomaan liittyy niihin mielenosoituksiin, jotka helposti poikivat sitten vastamielenosoituksia. Ja jotta siinä tilanteessa voidaan turvata sekä mielenosoittajien, vastamielenosoittajien että ennen kaikkea myös sivullisten turvallisuus, niin silloin tarvitaan jonkinnäköinen valmistautumisaika. Tuntuu, että

tässä on nyt semmoinen hyvin kohtuullinen ja kaikki näkökulmat huomioiva ratkaisu onnistuttu löytämään.

15.52 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tarve turvata mielenilmaukset on tärkeä ja olennainen näkökulma, jota nyt peilataan ilmoitusvelvollisuuden pidentämisestä aiheutuvan kokoontumisvapauden rajaukseen. Tämän yksittäisen asian lisäksi on olennaista miettiä, onko kokoontumisvapauden rajoittaminen oikea periaatteellinen tie vastata poliisin resurssitarpeeseen.

Mutta, arvoisa puhemies, nykyisin ja jatkossakin poliisilla on mahdollisuus sallia mielenosoitus myös ennakkoilmoitusaikaa lyhyemmällä ajalla. Tämä on tärkeä asia erityisesti, jos ilmoitusaikaa nyt pidennetään merkittävästi. Kysyisinkin ministeriltä, että käytetäänhän jatkossakin mahdollisuutta tulkita, että spontaaneja mielenosoituksia voidaan järjestää, jos mielenosoituksesta ei aiheudu kohtuutonta haittaa yleiselle järjestykselle, vaikka ilmoitusaika olisikin jo kulunut umpeen. Eli käytetäänhän jatkossakin tätä mahdollisuutta sallia spontaanit mielenosoitukset ikään kuin hyvin vapaalla harkinnalla?

Puhemies Paula Risikko: Ja ministeri Häkkänen, vastauksia olkaa hyvä, enintään 5 minuuttia.

15.53 **Oikeusministeri Antti Häkkänen:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä. Tämän hankkeen tarkoitus on vahvistaa ja turvata perusoikeuksien toteutumista Suomessa. Tämän hankkeen tarkoitus ei ole kaventaa perusoikeuksia, ilmaisunvapautta tai sananvapautta.

Asian uutisointi lähti täysin väärille jengoille väärästä otsikosta ”Hallitus haluaa rajoittaa mielenilmaisua”. Onneksi otsikko korjattiin myöhemmin. Mutta kyse on nimenomaan siitä, että valtiolla on Euroopan ihmisoikeussopimuksen mukaan velvollisuus turvata jokaisen oikeus ilmaista mieltään kipeistäkin aiheista, olkoon seksuaalivähemmistöjen asioita tai hallituksen kritiikkiä tai mitä tahansa, ilman ennakkolupia tai ilman valtiovallan kontrollia. Mutta tämä ennakkoilmoitus ei ole lupa, vaan sen tarkoitus on nimenomaan varmistaa se, että valtiovalta täyttää ihmisoikeussopimuksen velvoitteensa siitä, että jokainen saa ilmaista vaikkapa Rautatientorilla mieltään ilman, että vastamielenosoittajat voivat uhkailla vaikkapa seksuaalivähemmistöjen mielenosoituskulkuetta tai toisinpäin, tai ilman sitä, että sivullisille tapahtuu ongelmia. Hankkeen taustalla on nimenomaan se, että myös Suomeen on rantautunut näitä ongelmia, vastamielenosoituksia tai yksittäisiä väkivaltaisiakin mielenosoituksia, joita nähtiin kaksi vuotta sitten Rautatientorin edessä. Hankkeen tausta on näissä asioissa.

Ja mitä tulee nyt näihin kysymyksiin poliisien resursseista, niin kyse on poliisin toimintaedellytyksistä eli siitä, kyetäänkö sinänsä riittävilläkin resursseilla järjestämään tie poikki, että kulkue pääsee kulkemaan, turvaamaan yleisön kulkeminen ja sivullisten kulkeminen ja ennalta ehkäisemään se, etteivät aggressiiviset vastamielenosoittajat esimerkiksi pääse pääkulkueen kimppuun tai toisinpäin. Eli tässä ei ole kyse siis välttämättä siitä, että poliisilla olisi liian niukat resurssit, vaan siitä, onko aikaa valmistautua. Siitä on kyse.

Sitten kysyttiin, miksi on kansainvälistä vertailua eri maihin. Ruotsissa on lähes viikon ennakkoilmoitusaika ja jopa lupa, useissa maissa on 4—5 päivän lupia, Espanjassa jopa 10 päivän ennakkoilmoitusaika. Kansainvälinen vertailu kuuluu lainvalmisteluun. Sen takia se on siellä. Piste. [Leena Meri: Se on hyvä, että se on siellä!]

Ja mitä tulee sitten tähän yleisesti, niin en mitenkään haluaisi nähdä sellaista keskustelua, että tällä hankkeella halutaan perusoikeuksia jostain syystä heikentää. Tässä on nimenomaan kyse siitä, miten yhteiskunnassa, jossa keskustelu polarisoituu voimakkaasti, silti turvataan ihmisille ilmaisunvapaus turvallisesti, ja Suomen poliisi täyttää tämän tehtävän äärimmäisen hyvin, jatkossa ripauksen verran paremmin toimintaedellytyksin. [Kimmo Kivelä: Selkeää tekstiä! — Leena Meri: Vihapuhe jäi vastaamatta, viisi minuuttia oli aikaa!]

Puhemies Paula Risikko: Keskustelu ja asian käsittely tässä vaiheessa keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Keskustelu keskeytettiin kello 15.56.

Keskustelua jatkettiin kello 17.43.

Ensimmäinen varapuhemies Mauri Pekkarinen: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 4 käsittelyä.

17.43 **Kari Kulmala sin:** Arvoisa puhemies! Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kokoontumislakia. Perustuslain mukaan jokaisella meistä on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Tämä säännös turvaa sekä meidän oikeuttamme järjestää kokouksia ja mielenosoituksia että myös oikeuttamme osallistua muiden järjestämiin kokouksiin ja mielenosoituksiin. Tällaista mahdollisuutta ei ole jokaisessa maassa, edes tässä Suomen lähialueilla. Perustuslain lisäksi meillä on kokoontumislaki, jonka tarkoituksena on turvata perustuslaissa säädetyn kokoontumisvapauden käyttämistä sekä ohjata yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien järjestämistä tarpeellisilla ja järjestysluonteisilla säännöksillä. Tätä lakia sovelletaan sekä yleisiin kokouksiin että yleisötilaisuuksiin.

Esityksen mukaan jatkossa ulkona yleisellä paikalla järjestettävästä kokouksesta olisi tehtävä ilmoitus kokouspaikan poliisille nykyisen 6 tunnin asemasta vähintään 24 tuntia ennen kokouksen alkamista. Pidän muutosta tarpeellisena ja erittäin tärkeänä. Tämä muutos ei vähennä kenenkään oikeuksia, vaan oikeudet pysyvät samoina. Tämä muutos aiheuttaa kuitenkin sen, että erityisesti pienissä poliisilaitoksissa ehditään reagoida kokouksiin ja mielenosoituksiin poliisin toimesta.

Jos ajatellaan vaikka Pohjois-Karjalaa, missä minä toimisin yleis- tai kenttäjohtajana: Tulen siellä työvuoroon aamulla kello 8, ja kello 10 minulle ilmoitetaan suuresta mielenosoituksesta, joka toteutettaisiin kello 16, ja maakunnassa kaikki kahdeksan poliisimiestä komennetaan turvaamaan mielenosoittajien oikeuksia. Samaan aikaan koko muu maakunta jää vaille poliisipalveluja. Kannattaa miettiä asioita joskus poliisinkin kannalta eikä vain mielenosoittajien oikeuksien toteutumisen kannalta.

Kertaan vielä tämän viimeisen tärkeän lauseen: tämä muutos ei vähennä kenenkään oikeuksia, vaan oikeudet pysyvät samoina.

17.46 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee esitystään oikein kauniisti kansalaisten mielipiteenilmaisun ja kokoontumisvapauden turvaamisella. Koskapa me olisimme sellaista hallituksen esitystä saaneet, jota hallitus ei jollain hyvällä ja kannatettavalla asialla perustelisi. Tässä on kuitenkin kysymys heikennyksestä kansalaisten perusoikeuteen, [Kari Kulmala: Ei todellakaan ole!] joka on ollut olemassa 111 vuotta.

Tässä salissa aikaisemmin tänään käydyssä debatissa kuultiin paljon perusteluja, jotka mielestäni ovat aika lailla asian vierestä. Hallituksen esityksen perusteluissakaan ei kerrota, onko oikeasti ollut sellaisia suuria mielenosoituksia tai ongelmatilanteita aiheuttaneita mielenosoituksia, joissa tämä ilmoitusajan pidentäminen 6:sta 24 tuntiin olisi oikeasti auttanut. Ministeri Häkkänen kertoi esimerkiksi, että viime vuonna Helsingissä järjestettiin noin 400 mielenosoitusta. Okei. Montako niistä oli suuria? Montako suurta mielenosoitusta on järjestetty nopealla varoitusajalla? Ne suuret mielenosoitukset Helsingissä, joista itse olen ollut tietoinen, on kaikki järjestetty vähintään viikon, monet niistä jopa useamman kuukauden varoitusajalla. Eli oikeasti sellaista tietoa siitä, montako suurta mielenosoitusta tai sitten liikenteelle haittaa aiheuttavaa mielenosoitusta tai muulla tavalla ongelmallista mielenosoitusta on ollut, [Kari Kulmala: Joka vuosi, Joensuussakin!] joissa tarvitaan ilmoitusajan pidentäminen, eduskunta ei ole saanut. Toivon, että perustuslakivaliokunta näitä konkreettisia tietoja sitten hallitukselta tivaa.

Sen lisäksi kiinnittäisin huomiota siihen, että tässä moni kollega totesi, että tämä ilmoitusajan pidentäminen 6:sta 24 tuntiin on perusteltavissa siksi, että hallituksen esitykseen sisältyy kuitenkin se sama pykälä, mikä ennestäänkin on laissa, eli että nopeamminkin mielenosoituksen voi järjestää, jos siitä ei aiheudu haittaa. Mutta kuka sen sitten ristiriitatilanteissa päättää? Jos on esimerkiksi joku yllättävä kansainvälinen tilanne, terrori-isku tai joku muu yllättävästi tuleva uutinen, johon ihmiset haluavat reagoida nopeasti järjestämällä esimerkiksi juuri 6 tunnin varoajalla mielenosoituksen, ja sitten poliisi ilmoittaa, että ei käy, me kiellämme, miten se tilanne sitten oikeasti ratkaistaan? Käsitelläänkö asia tuomioistuimessa, joka sitten kenties puolen vuoden tai vuoden kuluttua antaa kantansa siihen, oliko tämän mielenosoituksen epäämiseen riittävät perustelut?

Eli haluaisin nyt tässä vielä kerran tuoda esille sen, että meillä kansalaisten perusoikeuksien rajoittamisessa, heikentämisessä on ollut sellainen periaate, että sen on oltava oikeasuhtaista ja selkeästi perusteltua. Mielestäni hallituksen esitys ei sisällä kunnollisia perusteluita tälle muutokselle. Voi tietysti olla, että niitä on olemassa, mutta tänään käyty keskustelu ja hallituksen esitys eivät niitä sisällä, ja toivon tosiaan, että perustuslakivaliokunta huolellisesti selvittää sen, onko tämä hallituksen esitys perusteltu ja oikeasuhtainen, koska kysymys todellakin on tältä osin kansalaisten yhden perusoikeuden huonontamisesta siihen verrattuna, mitä se 111 vuoden ajan on tässä maassa ollut.

17.50 **Riitta Mäkinen sd:** Arvoisa puhemies! Kokoontumislain tarkoituksena on luoda edellytykset kokoontumisvapauden mahdollisimman täysimääräiselle käytännön toteutumiselle. Lain lähtökohtana on, ettei yleisten kokousten ja yleisötilaisuuksien järjestämistä rajoiteta turhilla järjestysluontoisilla säännöksillä ja luvilla.

Ilmoitusvelvollisuuden tiukentamista nykyisestä käytännöstä on perusteltu ennen kaikkea poliisin reagointivalmiuden turvaamisella. Määräajan tarkoituksena on varata poliisille riittävästi aikaa valmistautua laissa säädettyjen, kokoukseen liittyvien tehtäviensä hoitamiseen mutta ennen kaikkea järjestyksen ja yleisen turvallisuuden ylläpitämiseen.

Yhteiskunnallisen epäoikeudenmukaisuuden, sosiaalisen eriarvoistumisen ja huono-osaisuuden kasvu on selkeästi muuttanut ilmapiiriä, jossa käymme keskustelua yhteiskunnassamme vallitsevista epäkohdista. Erityisesti tämä on näkynyt julkisessa keskustelussa ja mielenosoitusten ja erilaisten tilaisuuksien yhteydessä. Sosiaalinen media tavoittaa ennennäkemättömällä tavalla valtavasti ihmisiä, ja tapahtumien ja tilaisuuksien järjestäminen sujuu huomattavasti aikaisempaa nopeammin. Nykyinen 6 tuntia on tässä maailmassa ja tähän suhteutettuna lyhyt aika.

Meillä on aivan liikaa tapauksia ja kokemuksia tilanteista, joissa suoranainen vihamielisyys ja sen julkinen osoittaminen on johtanut jopa väkivaltaisiin yhteenottoihin vaarantaen näin yleisen turvallisuuden ja aiheuttanut sivutuotteena merkittävää liikenteellistä haittaa. Nämä tosiasiat on otettava vakavasti.

Vaikka hallituksen esitys ei ole ristiriidassa perustuslain tai kansainvälisen ihmisoikeuslain säädöksiin nähden, on meidän suhtauduttava äärimmäisen vakavasti kokoontumisvapauden turvaamiseen ja siten myös kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytysten turvaamiseen. Kyse on ilmaisunvapauden myötä aivan perimmäisestä oikeusvaltion kivijalasta, mielipiteenvapaudesta ja sananvapaudesta. Kokoontumisvapaus on suomalaiseen demokratiaan kuuluva poliittinen ydinoikeus, meidän jokaisen perustuslaillinen oikeus. Oikeus on myös kansainvälisesti tunnustettu. Hyvin usea kollega tässä salissa on todennut jo aikaisemmin, että hallituksen aiemmassa esityksessä esitetty pidennys kolmeen vuorokauteen olisi ollut täysin kohtuuton. Olen täsmälleen samaa mieltä.

Muuttuva maailma edellyttää meiltä uudenlaista ajattelua ja myös toimenpiteitä. Turvallisuus tarvitsee tekijänsä. On huomionarvoista, että lakimuutosta on perusteltu poliisin resurssipulalla. Resurssipula on todellinen, ja se on johtanut tarpeeseen osin priorisoida tehtäviä. Ei kuitenkaan voi olla niin, että välttämättömät turvallisuuteen liittyvät tehtävät hoidetaan, mutta erityisesti piilorikollisuuden, huumerikostutkinnan, harmaan talouden torjunnan ja talousrikostutkinnan kohdalla joudutaan tekemään karsintaa. Lisäksi resurssien kapeus näkyy helposti myös liikennevalvonnassa ja rikoksia ennalta ehkäisevässä partioinnissa. SDP on esittänyt poliisien määrän nostamista pohjoismaiselle tasolle niin nopeasti kuin mahdollista. Poliisin rahoitus on turvattava pitkäjänteisesti eikä paikallisten lisäbudjettien kautta.

Nyt käsillä olevan lakiuudistuksen tarkoituksena ei ole rajoittaa perusoikeuksia vaan taata mielenosoitusten turvallisuus. Tarkoituksena ei ole lisätä poliisien valtaa vaan päinvastoin turvata kokoontumisvapauden toteutuminen niin, että niin mielenosoittajien kuin sivullistenkaan turvallisuus ei missään olosuhteissa vaarannu. Ennen kaikkea kyse on myös varautumisesta, ja se on sellainen asia, mitä tässä maailmassa ja tässä ajassa tarvitsemme.

Pidän myös erittäin tärkeänä, että ilmoitusajan pidentäminen ei estä jatkossakaan spontaaneja mielenilmauksia, kuten nyt lakiesitys antaa ymmärtää. Myös tämä on hyvin yleisesti tässä salissa tänään esille nostettu huolenaihe.

Toivon, että lain jatkovalmistelussa kiinnitetään siis huomiota myös minun tässä puheenvuorossani esille nostamiini asioihin. Me emme voi vaarantaa vakavasti perustuslaillisia oikeuksia mutta emme myöskään tietenkään kaventaa tietoisesti kansalaisyhteiskunnan toimintaedellytyksiä. — Kiitos.

17.55 **Reijo Hongisto sin:** Arvoisa herra puhemies! Kansalaisilla on perustuslaissa turvattu oikeus kokoontua julkisesti ja osoittaa mieltään. Oikeus tuo myös velvollisuuksia. Ko-

koontumisoikeuden vastapainona on velvollisuus noudattaa voimassa olevia lakeja ja asetuksia sekä järjestyssääntöjä. Valitettavasti kaikki eivät näitä noudata, vaan mielenilmaisuissa saattaa esiintyä järjestyshäiriöitä ja jopa selviä vahingontekoja, erityisesti silloin, jos samaan aikaan samassa paikassa on mielenilmaus ja sen vastamielenilmaus. Näiden häiriöiden estämiseksi ja kokoontujien oman turvallisuuden takaamiseksi yleistä järjestystä ja turvallisuutta ylläpitävän poliisin on tiedettävä, missä kokoonnutaan, kuinka paljon väkeä arviolta kokoontuu sekä se, pysyykö mielenilmaukseen osallistuva väkijoukko paikoillaan vai siirtyykö se johonkin ja jos siirtyy, niin mitä reittiä käyttäen. Poliisin on saatava nämä tiedot hyvissä ajoin, jotta poliisi voi laatia oman toimintasuunnitelmansa kokoontuvan väkijoukon turvallisuuden varmistamiseksi. Nykyinen 6 tunnin ilmoitusaika on perua menneiltä vuosilta, jolloin ei ollut käytössä nykyisenkaltaisia sosiaalisia viestivälineitä. Nykyään voidaan sosiaalisessa mediassa erilaisten keskustelupalstojen avulla tiedottaa ja kerätä nopeasti jopa tuhansia ihmisiä mielenilmaisuun, ja luonnollisesti tällainen ihmismäärä aiheuttaa ainakin siirtyessään koottuna joukkona ongelmia liikenteelle mahdollisten järjestyshäiriöiden ohella, aivan kuten edustaja Mäkinen tuossa äskeisessä puheenvuorossaan hyvin todisti ja toi esille.

Arvoisa puhemies! Voimaan tullessaan tämä laki antaa poliisille nykyistä paremmat mahdollisuudet valmistautua työvuorosuunnittelulla, erilaisilla virka-apupyynnöillä ja myös liikenteenohjausjärjestelyillä turvaamaan — siis turvaamaan — erilaisten mielenilmaisujen häiriötön kulku. Kun poliisi pitää yllä yleistä järjestystä, voivat mielenilmaisuun osallistuvat keskittyä itse asiaan eikä heidän tarvitse pelätä oman turvallisuutensa puolesta.

Arvoisa puhemies! Minä kannatan tätä lakiesitystä ja kiitän edustaja Mäkistä erittäin hyvästä puheenvuorosta.

17.58 **Satu Hassi vihr:** Arvoisa puhemies! Minä nyt vain kysyisin — kun tässä keskustelussa on todettu moneen kertaan, että nykyiset sosiaalisen median ynnä muut tiedotuskeinot mahdollistavat tapahtumien, myös mielenosoitusten, koolle kutsumisen nopeallakin aikataululla — kuinka monta sellaista tapausta oikeasti on, että alle vuorokauden varoitusajalla on koottu esimerkiksi tuhansien ihmisten mielenosoituksia. Minä kyllä hyvin uskon sen, että tieto leviää jopa alle tunnissa tuhansille ihmisille, mutta kuinka tosielämää on se, että tuhannet ihmiset alle vuorokauden varoitusajalla muuttavat omia suunnitelmiaan, erilaisia kaupassakäyntiin, opintoihin, työhön, lasten päiväkotiin viemiseen ynnä muuhun kaikkeen arkielämään liittyviä suunnitelmiaan, näin nopealla varoitusajalla? Toki tällaiset mahdollisuudet ovat teoriassa olemassa, mutta onko tällainen mahdollisuus realisoitunut käytännössä?

Todella toivoisin, että perustuslakivaliokunta selvittää käytännöllisemmin kuin mitä hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, miten yleisiä nämä ongelmatilanteet ovat olleet ja ovatko ne ongelmatilanteet oikeasti olleet sellaisia, että tämä ilmoitusajan pidennys niitä ongelmia ratkaisisi, ja myöskin, onko olemassa kenties joitain, sanoisinko, täsmäaseita, rajatumpia keinoja, joilla voitaisiin tiettyihin ongelmiin puuttua: esimerkiksi jos ongelma on vastamielenosoitukset, niin olisiko mahdollista muotoilla lakiin joku pykälä, jolla puututtaisiin nimenomaan siihen ongelmaan, niin että ei ammuttaisi tykillä kärpästä.

18.00 **Reijo Hongisto sin** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edustaja Hassi kysyi viisaita asioita. Minä en tiedä eikä minulla ole tiedossa, onko ollut tällaista mielenilmausta, mutta minä toivon, totta tosiaan, että koskaan emme joutuisi siihen tilanteeseen,

että se realisoituu. Mielestäni lainsäädännön tehtävänä on etupainotteisesti turvata tilanne niin, että koskaan emme joudu tilanteeseen, jossa muutaman poliisin voimin joudutaan pitämään yllä yleistä järjestystä ja turvallisuutta tilanteessa, jossa on satoja tai jopa tuhansia henkilöitä, jos tämä tilanne äityy vaaralliseksi väkivallanteoksi. Lain tarkoitus on nimenomaan varmistaa, että tällaiseen tilanteeseen emme koskaan joutuisi. Ja kyllä minä näen tämän asian aivan niin, että meidän tehtävämme on pitää huolta kansalaisten turvallisuudesta. Jos me alamme järjestelemään mielenosoitusten ja vastamielenosoitusten keskinäistä rinnakkaiseloa, niin hyvin äkkiä ajaudumme tilanteeseen, jossa mietitään, kumman mielenosoitusjoukkueen oikeushyvä tässä nyt on korkeampi. [Puhemies koputtaa] Mielestäni tämä lakiesitys on erittäin hyvä ja kannatettava.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin perustuslakivaliokuntaan.